

BERICHTEN VAN ROVER

Olinda, 22 maart 2022

Beste Amigos,

Helaas moet ik deze brief beginnen met een trieste mededeling. Vorige week dinsdag, op 15 maart, is Penina overleden. 49 Jaar oud. Na een kort ziekteproces dat botkanker bleek te zijn.

Precies 6 maanden geleden waren wij bij haar in het kinderopvangcentrum in de wijk Catingueira. In de vorige nieuwsbrief heb ik er enthousiast over geschreven. Penina was haar bijnaam, officieel heette zij Maria José. Zij was ongehuwd en had zelf geen kinderen, maar kinderen waren haar liefde en leven.

Vanaf het begin, zo halverwege de jaren 90, is zij betrokken geweest bij het kinderopvangcentrum, CACA. Zij was er de drijvende kracht. Heeft er in al die jaren honderden kinderen begeleid en

onderwezen in hun eerste leerperiode. Heel belangrijk zo'n liefdevolle opvang, waarbij een kind met plezier naar school gaat en leert. Penina was heel gemotiveerd en het is haar gelukt om pedagogie aan de universiteit te studeren. Zij was de eerste, niet alleen in haar eigen familie maar in de hele wijk, met een universiteitsdiploma.

Wat zal zij gemist worden.

Wij betreuren de dood van één mens. Er is een Joods gezegde uit de Talmoed, dat zegt: wie één mensenleven redt, redt de hele wereld.

Wij mogen onze humaniteit en vermogen tot empathie niet verliezen nu wij ontsteld zien hoe talloze mensenlevens vernietigd worden in het absurde en zinloze geweld van een oorlog in Oekraïne en op meerdere andere plekken ter wereld, die de voorpagina's van onze kranten niet halen. En dit terwijl we op onze planeet nog steeds strijden tegen een dodelijk virus, Covid 19, dat, zo schat men, 15 miljoen mensen het leven gekost heeft. Het lijkt wel alsof we niets leren van het lijden.

Stichting Amigos do Brasil

Ledenadministratie: Anne Lamberix, Hekerbeekweg 14, 6301 EN Valkenburg aan de Geul
T 043 – 601 40 65 E amigosdobrasil@home.nl I www.amigosdobrasilvalkenburg.nl

Bankrelatie: ING Bank **IBAN: NL95INGB 06798 64 520** - BIC: INGBNL2A

Kamer van Koophandel nr. 41077182 - ANBI 816119557

Ten aanzien van de banaliteit van het kwaad moeten we oog blijven houden voor de banaliteit van het goede. Het goede zoals het heel bescheiden en anoniem zich manifesteert in het alledaagse leven en de hoop staande houdt.

De gaarkeuken draait nu al 11 maanden lang. Drie keer per week bereiden we zo'n 250 maaltijden. Ik schat dat 70 huishoudens

hierdoor enige garantie van eten op tafel hebben. We leveren niet meer aan de favela Ilha de Maruim, eerlijk gezegd omdat de rij hier in de buurt gegroeid is. Werkeloosheid en vooral een enorme inflatie van basisvoedsel zijn de oorzaken voor de toename van armoede en honger.

Het minimuminkomen is dit jaar 1200 Reals, dat is 200 euro. Een kilo bonen kost 12 real, een kilo wortelen kost 15 real, dat is meer dan 1% van het minimuminkomen. Stel je voor je verdient een minimumsalaris in Nederland, 1.725 euro en je betaalt 20 euro voor een kilo wortelen. Niet te doen, toch? 172 Euro voor een gasfles van 15 kilo om te koken, dat is 10% van je inkomen. 300 Euro voor het busvervoer naar je werk. 25% van je inkomen, 430 euro voor de huur van een tweekamerwoning in een achterstandswijk. De vergelijking is proportioneel om te laten zien wat het betekent om onder de armoedegrens te

leven. Dit heet hier "miséria", misère, ellende.

Ik bewonder vooral de vrouwen hier in de wijk die van alles uitvinden om te overleven. Zo ook de trouwe inzet voor de gaarkeuken, Eind vorig jaar hebben we met de groep cursisten van de schilderles hier in het atelier de medewerkers van de Cozinha Afetiva geportretteerd. Een eerbetoon aan hen.

Een wand vol portretten

En tegelijkertijd een gelegenheid om de sociale apartheid te doorbreken. Het is een succes geworden. De Globo TV heeft voor het journaal een reportage gemaakt van de feestelijke opening van de tentoonstelling, met interviews met de kokkinnen. Dat was natuurlijk geweldig. Is veel bekeken, hetgeen geresulteerd heeft in verschillende bijdragen. Een mevrouw kwam 30 kg rijst doneren. Met Kerstmis was er een soort House-feest in de haven van Oud Recife, waarbij men reductie kreeg op de entreeprijs als men een kilo voedsel meebracht. De opbrengst was voor de Cozinha Afetiva, 170 kilo aan bonen, rijst, spaghetti, maismeel. En heel blij zijn we met de maandelijkse donatie sinds half december 2021 van 80 kilo kip door het voedselbedrijf Frango Natto. Dat scheelt echt op de begroting.

Opbrengst van het feest in Oud Recife

Ik heb zelf 4 medewerkers van de Cozinha Afetiva geschilderd. Ik stel er twee in het kort voor.

Mô

Mô, olie op doek, 100x100 cm, 2021

Mô heet officieel Ivana. Iedereen kent haar als Mô, een zeer zwaarlijvige vrouw, ik denk dat zij een stofwisselingsziekte onder de leden heeft. Tweederangs voedsel met veel suikers veroorzaakt ook obesitas bij arme, ondervoede mensen. Mô heeft veel gevoel voor humor, met haar kun je lachen, maar hier op het schilderij kijkt ze ernstig en bezorgd. Zij is een paar jaar geleden gescheiden. Heeft 4 kinderen, twee meisjes en twee

jongens. Deze jonge mannen, Goga en Gabriel, geven haar veel zorgen. Zij brengt een kleinkind groot, Nicole Sofia, dochter van Goga, door de moeder bij Mô gestald. Goga en Gabriel hebben nauwelijks scholing, Gabriel is zelfs een beetje zwakzinnig geloof ik, hoorde laatst dat ie als baby een jaar in coma heeft gelegen en als klein kind met een bijl een gat in het hoofd van zijn oudste zus Camila heeft geslagen. Verhalen als van wat men magisch realisme in de Latijns-Amerikaanse literatuur noemt. Als je het meemaakt, is het weinig magisch en vooral heel echt.

Soms werken ze als dagloner, hulpje van een metselaar, of hebben ze een klus als het graven van een beerput. De verleiding van drugs is groot. Om iets te verdienen in de kruimelhandel van hasj en crack. Gabriel snuift lijm en is vaak niet toerekeningsvatbaar. De semicriminele wereld waarin zij verkeren is wreed. Niet betaalde schulden worden vereffend met de doodstraf. Moord waar de openbare macht of de politie niet eens naar omkijkt.

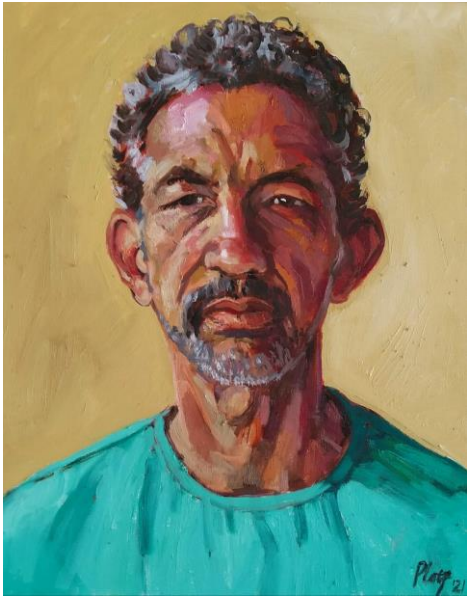
Dus stel je de zorgen van Mô voor, die helaas vaak met geweld de les leest aan haar zonen. Toen zij poseerde voor dit portret, was Gabriel een paar dagen zoek. Het is voor Mô wachten op een aangekondigde dood.

Het is een uitzichtloze situatie voor veel jongeren in onze wijk en we weten niet goed wat we kunnen doen of wat we kunnen betekenen. Via de capoeira hadden we enige invloed, maar naarmate de jongeren ouder worden, 17 of 18 jaar, zeggen ze de capoeira vaarwel.

Paulo

Paulo is alcoholist en helaas denkt men, en ikzelf ook, dat daarmee alles gezegd is. Hij helpt soms mee bij de cozinha afetiva, ruimt het te recyclen materiaal wat op dat de mensen meebrengen in ruil voor een maaltijd en wast de grote pannen. Soms, want meestal is hij dronken. Hij komt natuurlijk graag in

aanmerking voor het voedselpakket dat de medewerkers maandelijks krijgen.

Paulo, olie op doek, 50x40cm, 2021

Hij is gescheiden, heeft een zoon van 17 jaar, woont naast een ex-schoonzus, in een huisje waar niks in staat, een vieze matras op de grond, een stoel en een tafel die hij van straat gehaald heeft.

Bij zijn schoonzus klopt hij soms aan de deur met de vraag of hij een pannetje spaghetti mag koken op haar fornuis. Bij ons komt hij meestal met het verzoek om geld om een medisch onderzoek te betalen, dat hij nodig heeft om in de WAO te komen. Bij voorbaat is er al wantrouwen mijnerzijds of hij niet meteen drank koopt.

Vaak klampt hij mij aan over de schilderles. Hij wil graag op les. Oké, we zullen zien, antwoordde ik zonder hem serieus te nemen. Totdat ik hem geportretteerd heb en we twee keer drie uur lang naar elkaar gekeken en geluisterd hebben. Ik schaam me dood. Paulo heeft een mooie levensgeschiedenis, is betrokken geweest bij de sociale acties van de Anglicaanse kerk in Olinda, heeft meegeholpen in een opvangcentrum voor straatkinderen, is getrouwd geweest met de mooiste van drie zussen, we hebben gemeenschappelijke kennissen en interesses, hij

heeft goed gevoel voor kunst en wil niets liever dan leren tekenen en schilderen. Wat er al niet kan gebeuren in het leven van een mens. En wat kunnen vooroordelen ons blind en doof maken.

Gemeenschapszin

Begin januari hebben we in de twee wijkjes die bij ons in de buurt gedurende de laatste 15 jaar ontstaan zijn, een soort kerstfeest gehouden met de vrouwen die gebruik maken van de gaarkeuken.

Het Kerstfeestje bij ons om de hoek

Eliana had voor iedereen een klein cadeautje gekocht, gewoon iets van één euro, maar mooi ingepakt. We hebben een soort quiz gehouden met vragen en antwoorden en prijzen voor iedereen. Het grootste plezier natuurlijk. Nooit krijgen deze vrouwen een presentje of ontspanning op de zondagmiddag.

Nog een foto van het Kerstfeest met de vrouwen in de wijk

We gaan het binnenkort, met Pasen, weer doen. Het cadeautje zal een set lakens en slopen zijn. We hebben gezien dat daar gewoon echt geen geld voor is. Veel mensen slapen op een kale matras. We hebben al actie gevoerd voor lakens en ook om stof te kopen. Samen met een vriendin heeft Eliana al 12 sets genaaid en uitgedeeld onder de kokkinen.

De dames van de gaarkeuken blij met de set lakens en slopen

We willen met dit soort activiteiten meer gemeenschapszin stimuleren.

Dona Maria trots met haar portret

Einde januari heeft de gemeenschap al van zich laten horen. Na een enorme storm waren er drie elektriciteitspalen omgevallen. Zeventig uur lang hebben we hier in de buurt zonder elektriciteit gezeten. Twee diepvrieskasten vol met vis en kip voor de gaarkeuken begonnen te ontdooien. We hebben wat weten te redden door ijs te kopen. De buurt is op zondagavond en op maandagochtend de straat op gegaan, een rondweg. Autobanden in de fik gestoken, het verkeer gestremd en zo aandacht gevraagd voor de problematiek. De tv is gekomen en heeft nadien zelfs een reportage gemaakt over de schade die de mensen en ook de cozinha afetiva opgelopen hadden.

Dat krijg je met privatisering. De elektriciteitsmaatschappij is Spaans, Ibedrola. Bij ons in een arme buurt valt niks te verdienen, de infrastructuur is verouderd, de dienstverlening nihil of traag.

Tot slot

Ik heb geloof in de vrouwen, ecofeminisme is revolutie. Het wordt tijd dat we het patriarchalisme overwinnen. De mannetjespolitiek van haantjes die vechtersbazen willen zijn, van de neoliberale economie die enkel rijkdom concentreert, van het destructieve kapitalisme dat de aarde vernietigt. Tijdens de pandemie hebben we al gezien dat waar vrouwen de politieke leiding hadden, de laagste sterftcijfers door Covid zijn.

Een Zalig Paasfeest voor eenieder en veel dank voor jullie steun. In het bijzonder dank aan Sarah en Milou en hun vriendinnetjes die in december een Mini Kerst Markt georganiseerd hebben voor de Amigos do Brasil. Heel lief!

Lieve groet,
Eliana en Rover

